

Informator o egzaminie eksternistycznym

od **2007** roku

JĘZYK POLSKI

Gimnazjum

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy
z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Poznaniu i Warszawie

SPIS TREŚCI

I. Informacje ogólne	5
II. Standardy wymagań egzaminacyjnych	7
III. Opis egzaminu.....	15
IV. Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	19

I. INFORMACJE OGÓLNE

Podstawy prawne

Egzaminy eksternistyczne, jako sposób uzyskiwania świadectwa ukończenia szkoły, zostały ograniczone do zakresu szkół ogólnokształcących, tj. sześcioletniej szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego.

Zgodnie z art. 9a ust. 2 i 9c ust. 2 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (DzU z 2004 r., nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) przygotowanie i przeprowadzanie egzaminów eksternistycznych zostało powierzone Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) i okręgowym komisjom egzaminacyjnym (OKE).

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych*. Na podstawie tego rozporządzenia CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu sześcioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych*.

Zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności określają standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych, które są załącznikiem nr 2 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 września 2007 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych może przystąpić osoba, która:

- ukończyła sześcioletnią szkołę podstawową albo klasę VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej
- ukończyła 18 lat
- nie jest uczniem gimnazjum.

Osoba, która chce zdawać egzaminy eksternistyczne i spełnia wyżej wymienione warunki, powinna na dwa miesiące przed sesją jesienną lub zimową złożyć w OKE właściwej swemu miejscu zamieszkania:

- świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły (sześcioletniej szkoły podstawowej albo klasy VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej) lub indeks zawierający wpis potwierdzający uzyskanie promocji do klasy VII lub VIII ośmioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych

- oświadczenie, że nie jest uczniem (słuchaczem) gimnazjum
- kserokopię stron dowodu osobistego zawierających datę urodzenia i numer ewidencyjny PESEL
- wniosek o dopuszczenie do egzaminu eksternistycznego.

Formularz wniosku znajduje się na stronach internetowych CKE i OKE w formie załącznika do *procedur*.

Miesiąc przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej osoba dopuszczona do egzaminu składa w OKE deklarację, w której wskazuje, z jakich przedmiotów chce zdawać egzaminy w danej sesji i przedkłada dowód opłaty za te egzaminy. Informacji o kosztach egzaminu udziela OKE.

II. STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH

I. WIADOMOŚCI

1. Język

Zdający zna:

- 1) odmienne i nieodmienne części mowy: rzeczownik, czasownik (w tym imiesłowy), przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik;
- 2) części zdania: orzeczenie, podmiot, przydawka, dopełnienie, okolicznik;
- 3) budowę wypowiedzi pojedynczych i złożonych oraz zasady interpunkcji;
- 4) słowotwórczą i fleksyjną budowę wyrazów oraz pojęcia związane z analizą budowy, znaczeń i odmianą wyrazów: *podstawa słowotwórcza, formant* (przedrostek i przyrostek), *wyraz podstawowy i pochodny, wyrazy pokrewne, rodzina wyrazów, wyrazy złożone: złożenia i zrosty, skróty, skrótownice: literowce, głoskowce, sylabowce, skrótownice mieszane; temat i końcówka wyrazu;*
- 5) pojęcia związane ze znaczeniem wyrazów: *treść i zakres wyrazu, wyrazy abstrakcyjne i konkretne, wyrazy ogólne i szczegółowe, synonimy, antonimy, homonimy, znaczenia dosłowne i przenośne wyrazów, związki frazeologiczne: wyrażenia, zwroty, stałe związki frazeologiczne;*
- 6) pojęcia dotyczące stylistyki: *neologizm, archaizm, dialektyzm, stylizacja;*
- 7) mechanizm upodobnień fonetycznych: upodobnienia pod względem dźwięczności, uproszczenia grup spółgłoskowych, utrata dźwięczności na końcu wyrazu.

2. Literatura i kultura

Zdający zna:

- 1) rodzaje literackie: epikę, lirykę i dramat:
 - a) cechy gatunków epickich: powieści, opowiadania, noweli, przypowieści, mitu, legendy, baśni, bajki, epepej,
 - b) cechy gatunków lirycznych: fraszki, hymnu, pieśni, psalmu, sonetu, trenu,
 - c) cechy gatunków dramatycznych: tragedii, komedii,
 - d) cechy gatunków z pogranicza rodzajów literackich: ballady, satyry,
 - e) cechy gatunków z pogranicza dokumentu i literatury: dziennika, pamiętnika, biografii, autobiografii, listu, reportażu;
- 2) pojęcia związane z analizą i interpretacją utworów literackich: *fabuła, fikcja, realizm, fantastyka, wątek, akcja, retrospekcja, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji, didaskalia, autor, narrator* (formy narracji), *podmiot liryczny, adresat, sytuacja*

liryčna, wiersz sylabiczny, średniówka, przenośnia, alegoria, symbol, onomatopeja, epitet, porównanie, antyteza, kontrast, apostrofa, pytanie retoryczne, przerzutnia;

3) kategorie estetyczne: tragizm, komizm, ironia, groteska.

3. Redagowanie wypowiedzi

Zdający zna:

- 1) oficjalne i nieoficjalne sytuacje komunikacyjne:
 - a) odmiany polszczyzny: mówioną i pisaną,
 - b) funkcje języka: informatywną, ekspresywną (wyrażanie emocji i ocen), impresywną (zachęcanie, przekonywanie),
 - c) rodzaje wypowiedzi: informujące, oceniające, przekonujące;
- 2) pojęcia związane z retoryką i wypowiedziami o strukturze logicznej: teza, argument, wniosek, pogląd, ocena;
- 3) podstawowe formy użytkowe oraz gatunkowe wyżej zorganizowanych form wypowiedzi: rozprawka, charakterystyka, recenzja.

II. UMIEJĘTNOŚCI

1. Język

Zdający:

- 1) rozpoznaje części mowy oraz:
 - a) określa formy gramatyczne odmiennych części mowy,
 - b) stosuje części mowy w wypowiedzeniach zgodnie z normą językową, intencją nadawcy i celem wypowiedzi,
 - c) wyróżnia i nazywa części zdania oraz określa ich rolę w zdaniu,
 - d) logicznie posługuje się zdaniami z orzeczeniami: czasownikowym i imiennym,
 - e) buduje poprawne zdania z podmiotem domyślnym oraz zdania bezpodmiotowe,
 - f) celowo posługuje się różnymi typami przydawek, okoliczników i dopełnień,
 - g) buduje zdania pojedyncze rozwinięte poprawne pod względem szyku wyrazów (w szczególności podmiotu i przydawki oraz przydawki i dopełnienia);
- 2) buduje różne rodzaje wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosując poprawnie zasady interpunkcji, w tym:
 - a) odróżnia zdania pojedyncze od zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
 - b) określa relacje znaczeniowe pomiędzy zdaniami składowymi w zdaniach złożonych (np. przedstawia na wykresie),
 - c) formułuje zdania złożone poprawne pod względem szyku zdań składowych oraz zastosowanych spójników,

- d) tworzy spójne logicznie wypowiedzi z wykorzystaniem zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
 - e) przekształca celowo i dwukierunkowo wypowiedzenia: zdanie-równoważnik zdania, zdanie pojedyncze-zdanie złożone, konstrukcje czynne-konstrukcje bierne,
 - f) poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniach pojedynczych i złożonych, wypowiedzeniach z imiesłowowymi równoważnikami zdań oraz w wypowiedzeniach wielokrotnie złożonych,
 - g) rozpoznaje w tekście mowę zależną i niezależną,
 - h) przekształca mowę niezależną w zależną oraz mowę zależną w niezależną,
 - i) właściwie używa myślnika, cudzysłowu i dwukropka w mowie zależnej i niezależnej;
- 3) analizuje budowę słowotwórczą i fleksyjną wyrazów, stosując odpowiednie terminy, w tym:
- a) oddziela podstawę słowotwórczą od formantu; odróżnia przedrostek i przyrostek,
 - b) poprawnie zapisuje wyrazy z przedrostkami i przyrostkami, a także z obocznościami rdzeniowymi,
 - c) tworzy poprawnie wyrazy pochodne,
 - d) rozpoznaje wyrazy pokrewne, gromadzi rodzinę wyrazów,
 - e) poprawnie stosuje oraz zapisuje wyrazy złożone (złożenia i zrosty),
 - f) poprawnie tworzy, stosuje w zdaniach oraz zapisuje skróty i skrótowce,
 - g) oddziela temat od końcówki,
 - h) używa właściwych form odmiany wyrazów,
 - i) właściwie dzieli wyrazy przy przenoszeniu;
- 4) dobiera wyrazy właściwe ze względu na treść i zakres znaczeniowy (abstrakcyjne i konkretne, ogólne i szczegółowe, dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów) oraz:
- a) rozpoznaje: synonimy, antonimy, homonimy,
 - b) stosuje wyrazy bliskoznaczne o właściwym zabarwieniu stylistycznym oraz w celu uniknięcia powtórzeń,
 - c) poprawnie używa wyrazów wieloznacznych i wyrazów przeciwstawnych znaczeniowo,
 - d) odczytuje znaczenia dosłowne i przenośne wyrazów, używa wyrazów w znaczeniu dosłownym i przenośnym,
 - e) odczytuje znaczenie związków frazeologicznych (w tym przysłów i powiedzeń) oraz posługuje się nimi;
- 5) rozpoznaje w tekstach literackich stylizację (archaizację i dialektyzację), archaizmy i dialektyzmy oraz neologizmy i określa ich funkcję;
- 6) poprawnie pisze wyrazy, w których występują upodobnienia fonetyczne.

2. Literatura i kultura

Zdający:

- 1) rozpoznaje charakterystyczne cechy utworów epickich, lirycznych i dramatycznych;
- 2) analizuje tekst literacki, w tym:
 - a) charakteryzuje świat przedstawiony w utworze epickim i dramacie: określa czas i miejsce wydarzeń, charakteryzuje i ocenia bohaterów, streszcza fabułę, wyróżnia wątki, rozróżnia akcję i retrospekcję, fikcję i prawdę, treść utworu i jego problematykę,
 - b) wskazuje fazy przebiegu akcji w utworze fabularnym epickim i dramatycznym,
 - c) w utworze epickim odróżnia autora od narratora oraz określa narratora,
 - d) w dramacie odróżnia tekst główny od pobocznego (didaskaliów),
 - e) określa relację między nadawcą a adresatem,
 - f) charakteryzuje uczucia podmiotu lirycznego, określa sytuację liryczną,
 - g) rozpoznaje wiersz sylabiczny,
 - h) rozpoznaje tropy i środki stylistyczne oraz określa ich funkcję w utworach literackich,
 - i) określa sens utworu: dosłowny, symboliczny, alegoryczny, metaforyczny,
 - j) uogólnia problematykę utworu, określa myśl przewodnią, interpretuje przesłanie,
 - k) rozpoznaje wartości w utworach,
 - l) analizuje dzieła literackie, uwzględniając istotne fakty z życia autora, realia epoki, w której powstało dzieło lub w której umiejscowiona jest akcja, a także fakty historyczne, poglądy filozoficzne i religijne, kulturę i sztukę,
 - m) analizuje i interpretuje utwory literackie w zestawieniu z innymi tekstami kultury, porównuje różne teksty pod względem tematu, problemu i tradycji,
 - n) stosuje w analizie i interpretacji utworów oraz ich fragmentów terminy związane z dziełem literackim i innymi tekstami kultury;
- 3) rozpoznaje w utworach kategorie estetyczne: tragizm, komizm, ironię, groteskę.

3. Redagowanie wypowiedzi

Zdający:

- 1) rozróżnia oficjalne i nieoficjalne sytuacje wypowiedziane, w tym:
 - a) stosuje różne odmiany polszczyzny (zwłaszcza oficjalną polszczyznę pisaną),
 - b) dostrzega i rozróżnia podstawowe funkcje języka,
 - c) formułuje wypowiedzi zgodnie z intencją i okolicznościami, dostosowując styl i język do sytuacji komunikacyjnej oraz intencji wypowiedzi,
 - d) przekształca teksty (skraca, rozwija, przekształca stylistycznie);
- 2) dostrzega perswazyjną funkcję tekstu retorycznego (np. przemówienia) oraz środki służące perswazji, w tym:

- a) rozpoznaje elementy logicznej struktury tekstu perswazyjnego,
 - b) odróżnia stwierdzenie faktu od opinii nadawcy tekstu,
 - c) odczytuje poglądy nadawcy wyrażone w tekście,
 - d) poprawnie używa pojęć związanych z retoryką,
 - e) formułuje tezę i argumenty oraz wyciąga wnioski,
 - f) poprawnie komponuje wypowiedź:
 - przestrzega zasad trójdzielnej kompozycji tekstu,
 - zachowuje właściwe proporcje między wstępem, rozwinięciem i zakończeniem,
 - nadaje treści wypowiedzi logiczny układ,
 - pisze tekst spójny, stosuje językowe wskaźniki zespolenia;
- 3) posługuje się poprawnym językiem, przestrzegając zasad stosowności stylistycznej;
- 4) przestrzega zasad ortografii i interpunkcji.

LEKTURA

1. Utwory z klasyki światowej:

- 1) *Biblia* (w tym: *Pieśń nad Pieśniami*, *Hymn św. Pawła o miłości*, *Apokalipsa* – fragment wstępny oraz fragment o czterech jeźdźcach);
- 2) Homer - *Iliada* lub *Odyseja*, fragmenty: pojedynek Hektora z Achillesem, powrót Odysa;
- 3) Sofokles - *Antygona*;
- 4) *Pieśń o Rolandzie*;
- 5) William Szekspir - *Romeo i Julia*;
- 6) Miguel Cervantes - *Don Kichote* - fragment: walka z wiatrakami;
- 7) Karol Dickens - *Opowieść wigilijna*;
- 8) Antoni Czechow - *Śmierć urzędnika*;
- 9) Antoine de Saint-Exupéry - *Mały Książę*;
- 10) Ernest Hemingway - *Stary człowiek i morze*.

2. Utwory z klasyki polskiej:

- 1) *Bogurodzica*;
- 2) Jan Kochanowski - wybrane fraszki: *Na dom w Czarnolesie*, *Na lipę*, *Do snu*, *O doktorze Hiszpanie*, pieśń: *Czego chcesz od nas, Panie...*, wybrane treny: V, VII, VIII;
- 3) Ignacy Krasicki - wybrane bajki: *Lew pokorny*, *Jagnię i wilcy*, *Ptaszki w klatce*, wybrana satyra: *Żona modna*;
- 4) Adam Mickiewicz - *Ballady i romanse*: *Lilie*, *Świtezianka*, *Dziady* cz. II, *Pan Tadeusz*, fragmenty: inwokacja, nauka Sędziego o grzeczności, koncert Jankiela, polonez;

- 5) Juliusz Słowacki - *Balladyna*;
- 6) Aleksander Fredro - *Zemsta*;
- 7) Henryk Sienkiewicz - *Krzyżacy*;
- 8) Bolesław Prus - *Kamizelka*;
- 9) Stefan Żeromski - *Szyfrowe prace*;
- 10) Zofia Kossak - *Szczucka* - *Bursztyny*.

3. Wybór liryki XIX wieku i wybór poezji XX wieku:

- 1) Adam Mickiewicz - *Niepewność, Stepy akermzańskie, Reduta Ordona, Polały się łzy...*;
- 2) Juliusz Słowacki - *Sowiński w okopach Woli*;
- 3) Cyprian Kamil Norwid - *W Weronie, Moja piosnka II*;
- 4) Leopold Staff - *Wysokie drzewa, Młodość*;
- 5) Bolesław Leśmian - *Urszula Kochanowska, Szewczyk*;
- 6) Konstanty Ildefons Gałczyński - *wybrane wiersze z tomiku Zaczarowana dorożka*;
- 7) Krzysztof Kamil Baczyński - *Elegia o ... (chłopcu polskim), Biała magia*;
- 8) Zbigniew Herbert - *Pan od przyrody, Pudełko zwane wyobraźnią*;
- 9) Maria Pawlikowska - *Jasnorzewska* - *Nike*;
- 10) Kazimierz Wierzyński - *wybrane wiersze z tomiku Wolność tragiczna*;
- 11) Jan Lechoń - *wybrane wiersze ze zbioru Marmur i róża*;
- 12) Czesław Miłosz - *Który skrzywdziłeś, Zakłęcie, Przypowieść o maku*;
- 13) Tadeusz Różewicz - *List do ludożerców, Warkoczyk*;
- 14) Wisława Szymborska - *Muzeum, Radość pisania, Sto pociech*;
- 15) ks. Jan Twardowski - *Do moich uczniów, Spieszmy się kochać ludzi*.

4. Wybór nowelistyki XIX i XX wieku:

- 1) Maria Konopnicka - *Miłosierdzie gminy*;
- 2) Guy de Maupassant - *Baryłeczka*;
- 3) Henryk Sienkiewicz - *Latarnik*;
- 4) Stefan Żeromski - *Siłaczka*;
- 5) Jarosław Iwaszkiewicz - *Ikar*;
- 6) Sławomir Mrożek - *Wesele w Atomicach*.

5. Wybrane utwory współczesnej prozy polskiej i dramatu:

- 1) Paweł Huelle - *Weiser Dawidek*;
- 2) Sławomir Mrożek - *Emigranci*.

6. Przykłady literatury regionalnej, wkład literatury regionalnej do ogólnopolskiej skarbnicy literackiej.

7. Przykłady pamiętnika, dziennika, korespondencji literackich, reportażu:

- 1) Miron Białoszewski - *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, fragmenty: *barykada, w piwnicach, ucieczka*;

- 2) Arkady Fiedler - *Dywizjon 303*;
 - 3) Aleksander Kamiński - *Kamienie na szaniec*;
 - 4) Karolina Lanckorońska - *Wspomnienia wojenne*;
 - 5) Melchior Wańkiewicz - *Ziele na kraterze*;
 - 6) Paweł Zuchniewicz - *Wujek Karol. Kapłańskie lata Papieża*.
8. Wybrane z czasopism i prasy codziennej teksty publicystyczne, informacyjne, reklamowe.
 9. Inne składniki kultury (np. przedstawienia teatralne, filmy, słuchowiska radiowe, programy telewizyjne, przekazy ikoniczne, poezja śpiewana).

III. OPIS EGZAMINU

Forma egzaminu

Egzamin eksternistyczny z języka polskiego, zwany dalej egzaminem, ma formę pisemną. Sprawdza wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu eksternistycznego z tego przedmiotu. Trwa 120 minut.

Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym. Przed rozpoczęciem egzaminu każdy zdający otrzymuje arkusz i kartę odpowiedzi od członka zespołu nadzorującego. Ewentualny brak w arkuszu lub brak karty odpowiedzi zgłasza przewodniczącemu zespołu nadzorującego, po czym otrzymuje nowy arkusz egzaminacyjny z nową kartą odpowiedzi. W dalszej kolejności, ale jeszcze przed rozpoczęciem egzaminu, na pierwszej stronie arkusza i na karcie odpowiedzi zdający umieszcza swój numer ewidencyjny PESEL. Nie podpisuje natomiast ani arkusza egzaminacyjnego, ani karty odpowiedzi.

Na pierwszej stronie arkusza egzaminacyjnego znajduje się instrukcja dla zdającego. Należy się z nią zapoznać, gdyż zawiera ona zapisy dotyczące postępowania podczas rozwiązywania zadań.

Arkusz egzaminacyjny składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego, w których zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji
- zadania typu „prawda – fałsz”, w których zdający stwierdza prawdziwość (lub fałszywość) zdań zawartych w zadaniu
- zadania na dobieranie, w których zdający łączy ze sobą (przyporządkowuje do siebie) odpowiednie elementy (np. słowa, wyrażenia, fragmenty tekstu, ilustracje).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką, w których zdający wstawia odpowiednie słowo, wyrażenie, liczbę jako uzupełnienie zwrotu, zdania, fragmentu tekstu
- zadania krótkiej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi w formie jednego lub kilku wyrazów albo od jednego do kilku zdań
- zadania rozszerzonej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi, pisząc dłuższy tekst na zadany temat.

Obok każdego zadania podana jest liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający może otrzymać 50 punktów.

Po zakończeniu egzaminu prace zdających sprawdzają i oceniają odpowiednio przeszkoleni egzaminatorzy powołani przez dyrektora OKE. Wynik egzaminu ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów. Jest on ostateczny i nie służy na niego skarga do sądu administracyjnego.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta odpowiedzi są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora OKE.

Zasady oceniania prac egzaminacyjnych

1. Rozwiązania zadań oceniane będą przez egzaminatorów na podstawie jednolitych w całym kraju kryteriów.
2. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź zgodną z poleceniem i w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.
3. Jeśli w zadaniu krótkiej odpowiedzi oprócz zgodnej z poleceniem, poprawnej odpowiedzi dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną lub niezgodną z poleceniem, za zadanie nie przyznaje się punktów.
4. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi jest oceniane według szczegółowych kryteriów; zdający nie otrzymuje żadnego punktu jeśli jego wypowiedź jest niezgodna z tematem (poleceniem) lub nie spełnia warunku objętości pracy (jeśli ją jednoznacznie określono).
5. Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.
6. Wyrażony w punktach wynik uzyskany przez zdającego przeliczany będzie na stopnie szkolne według zasady opisanej w § 19 pkt 6 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 roku w sprawie egzaminów eksternistycznych*.
Przeliczenie punktów uzyskanych na egzaminie na stopnie szkolne jest następujące:
 - 47–50 pkt – celujący (6)
 - 46–39 pkt – bardzo dobry (5)
 - 31–38 pkt – dobry (4)
 - 23–30 pkt – dostateczny (3)
 - 15–22 pkt – dopuszczający (2)
 - poniżej 15 punktów – niedostateczny (1)
7. Zdający zda egzamin, jeżeli otrzyma ocenę wyższą od niedostatecznej.

8. Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – będzie odnotowany na świadectwie ukończenia szkoły.

Składanie zastrzeżeń

Jeżeli zdający uzna, że zostały naruszone procedury przeprowadzania egzaminu, może w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu złożyć zastrzeżenia do dyrektora OKE. Dyrektor OKE rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora OKE jest ostateczne.

W razie stwierdzenia, na skutek powyższych zastrzeżeń lub z urzędu, naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu, które może mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor OKE, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, może unieważnić egzamin i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie może nastąpić w stosunku do poszczególnych lub wszystkich osób zdających.

Unieważnienie egzaminu

Egzamin może być unieważniony w dwóch przypadkach:

- gdy zespół nadzorujący przebieg egzaminu stwierdzi, że zdający niesamodzielnie rozwiązuje zadania egzaminacyjne lub swoim zachowaniem zakłóca egzamin, np. przeszkadza innym zdającym, nie przestrzega zakazu wniesienia na salę egzaminacyjną telefonu komórkowego (wówczas egzamin unieważnia przewodniczący zespołu nadzorującego)
- gdy egzaminator podczas sprawdzania prac stwierdzi, że praca zdającego jest niesamodzielna, np. jest plagiatem jakiejś publikacji lub jest taka sama jak innego zdającego (w tym przypadku unieważnienia dokonuje dyrektor OKE).

Świadectwo

Świadectwo ukończenia gimnazjum otrzymuje osoba, która zdała egzaminy ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ujętych w ramowym planie nauczania gimnazjum dla dorosłych, tj. z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, biologia, chemia, fizyka, geografia, informatyka.

Sesje egzaminacyjne

Egzaminy eksternistyczne przeprowadza się w całym kraju w tym samym terminie, dwukrotnie w ciągu roku:

- 1) w zimowej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 lutego do ostatniego dnia lutego

2) w jesiennej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 października do dnia 31 października.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzamin z danego typu szkoły w okresie nie dłuższym niż dwa lata. W uzasadnionych przypadkach dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów o jedną sesję egzaminacyjną.

IV. PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

Opis arkusza

W arkuszu egzaminacyjnym dla osób zdających język polski na poziomie gimnazjum zamieszczono 26 zadań. Sprawdzają one wiadomości i umiejętności z zakresu języka, literatury i kultury oraz redagowania wypowiedzi.

Arkusz egzaminacyjny składa się zarówno z zadań otwartych, jak i zamkniętych. Znajdują się w nim zadania, których rozwiązanie polega na wyborze odpowiedzi spośród podanych, połączeniu ze sobą dwóch elementów, uzupełnieniu luki, a także samodzielnym formułowaniu odpowiedzi w postaci krótkiego bądź dłuższego tekstu.

Podstawę tworzenia zadań stanowiły spójne z motywem przewodnim arkusza teksty kultury: teksty literackie (fragmenty utworów Adama Mickiewicza, Antoine'a de Saint-Exupéry'ego i Alfreda Szklarskiego) oraz fragment tekstu popularnonaukowego Juliana Krzyżanowskiego.

W obszarze *Język* sprawdzane są następujące wiadomości i umiejętności: rozpoznawania części mowy i określania ich form, rozpoznawania typów zdań oraz funkcji wyrazów w zdaniu, przekształcania mowy niezależnej na zależną, a także wiadomości i umiejętności z zakresu słowotwórstwa.

Znajomość lektur i umiejętność czytania tekstów literackich oraz tekstu popularnonaukowego sprawdzana jest w obszarze *Literatura i kultura*. Zdający powinien wykonać zadania odnoszące się do treści utworów, np. wyjaśnić znaczenia określeń, nazwać cechy usposobienia bohatera, uzasadnić postępowanie bohaterów, rozróżnić postaci fikcyjne i historyczne, wskazać narratora oraz adresata wypowiedzi, wyszukiwać informacje w tekstach, a także rozpoznawać środki poetyckie oraz wyjaśniać ich znaczenie i funkcję.

Umiejętność redagowania **wypowiedzi pisemnych** sprawdza się w tym teście dwoma zadaniami. Zdający powinien wykazać się umiejętnością pisania podania oraz redagowania rozprawki.

Poprawne rozwiązanie obu zadań wymaga zarówno znajomości formy, w jakiej powinien wypowiedzieć się piszący, jak i uważnej analizy polecenia, które określa warunki niezbędne do napisania tekstu zgodnego z tematem.

Przy pisaniu tekstu użytkowego w formie podania niezbędna jest znajomość zasad tworzenia takiego tekstu. Należy pamiętać, że podanie jest formą skonwencjonalizowaną, posiadającą stałe elementy i utartą formę graficzną. Całość powinna stanowić tekst uporządkowany, zapisany z zachowaniem norm poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej.

Redagowanie wypowiedzi w formie rozprawki wymaga wykazania się umiejętnością tworzenia tekstu na zadany temat, formułowania argumentów uzasadniających własne stanowisko, analizowania, porównywania i syntetyzowania informacji zawartych we wskazanym tekście kultury, stosowania zasad organizacji tekstu, budowania wypowiedzi poprawnej pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym.

Na rozwiązanie wszystkich zadań przewidziano 120 minut. Za ich poprawne wykonanie zdający może otrzymać 50 punktów. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej w sprawie egzaminów eksternistycznych z dnia 18 września 2007 roku* za zdany egzamin przyjmuje się otrzymanie z przedmiotu co najmniej stopnia dopuszczającego.

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

GIMNAZJUM

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **10** stron i kartę odpowiedzi. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś członkowi zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój numer ewidencyjny PESEL. Na karcie odpowiedzi zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj w arkuszu egzaminacyjnym (nie na karcie odpowiedzi) długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Pisz czytelnie. Nie używaj korektora.
5. Pomyłki wyraźnie przekreślaj.
6. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce z napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**.

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Zachody słońca

Tekst I

Powoli zrozumiałem, Mały Książę, twoje smutne życie. Od dawna jedyną rozrywką był dla ciebie urok zachodów słońca. Ten nowy szczegół twego życia poznałem czwartego dnia rano, gdyś mi powiedział:

- Bardzo lubię zachody słońca. Chodźmy zobaczyć zachód słońca.
- Ale trzeba poczekać.
- Poczekać na co?
- Poczekać, aż słońce zacznie zachodzić.

Początkowo zrobiłeś zdziwioną minę, a później roześmiałeś się i rzekłeś:

- Ciągłe mi się wydaje, że jestem u siebie.

Rzeczywiście, wszyscy wiedzą, że kiedy w Stanach Zjednoczonych jest godzina dwunasta, we Francji słońce zachodzi. Gdyby można się było w ciągu minuty przenieść ze Stanów do Francji, oglądałoby się zachód słońca. Niestety, Francja jest daleko. Ale na twojej planecie mogłeś przesunąć krzeselko o parę kroków i oglądać zachód słońca tyle razy, ile chciałeś...

- Pewnego dnia oglądałem zachód słońca czterdzieści trzy razy – powiedział Mały Książę, a w chwilę później dodał: – Wiesz, gdy jest bardzo smutno, to kocha się zachody słońca.

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*, Warszawa 1990.

Zadanie 1. (0-1)

Z kim rozmawia Mały Książę?

.....
.....

Zadanie 2. (0-1)

Dlaczego Mały Książę kocha zachody słońca?

.....
.....

Zadanie 3. (0-1)

Jaka cecha usposobienia Małego Księcia ujawnia się w wypowiedzi: *Wiesz, gdy jest bardzo smutno, to kocha się zachody słońca?*

.....
.....

Zadanie 4. (0-2)

Z tekstu I wypisz:

a) zdanie zawierające informację o różnicy czasu w Ameryce i we Francji

.....
.....

b) zdanie świadczące o tym, że *Mały Książę* to utwór fantastyczny

.....
.....

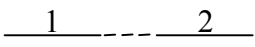
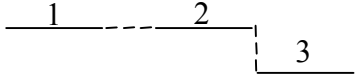
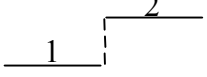
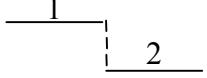
Zadanie 5. (0-1)

Określ formę gramatyczną czasownika *chodźmy*, którym posłużono się w zdaniu *Chodźmy zobaczyć zachód słońca*.

- A. 1 os. l. poj. tryb orzekający.
- B. 1 os. l. mn. tryb rozkazujący.
- C. 2 os. l. mn. tryb przypuszczający.
- D. 3 os. l. poj. tryb orzekający.

Zadanie 6. (0-2)

Uzupełnij tabelę, wpisując obok każdego z podanych zdań numer wykresu, który ilustruje relacje składniowe między wypowiedziami tworzącymi to zdanie.

Zdanie	Numer wykresu	Wykres
<i>Ciągle mi się wydaje, że jestem u siebie.</i>		1.
<i>Ale na twojej planecie mogłeś przesunąć krzeselko o parę kroków i oglądać zachód słońca tyle razy, ile chciałeś.</i>		2.
<i>A potem się roześmiałeś i rzekłeś.</i>		3.
<i>Gdyby można się było w ciągu minuty przenieść ze Stanów do Francji, oglądałoby się zachód słońca.</i>		4.

Zadanie 7. (0-1)

Przekształć wypowiedź Małego Księcia (mowę niezależną) w mowę zależną:

– *Bardzo lubię zachody słońca. Chodźmy zobaczyć zachód słońca.*

.....
.....

Tekst II

Słońce już chyliło się ku zachodowi. Na niebie, od horyzontu aż do zenitu, płonęła jakby przedziwna tęcza o barwie roztopionego bursztynu, złota i purpury, aż do delikatnych półcieni fioletu i zieleni. Czerwonawy odblask padał na okoliczne pasma górskie porośnięte dżunglą oraz na równinę leżącą u ich stóp. Mogło się wydawać, że olbrzymia łuna rozpościera się nad gorejącym wnętrzem tajemniczej wyspy.

Tomek przysiadł na głazie na skalistym pagórku. Jak urzeczony nie mógł oderwać wzroku od wspaniałego i zarazem groźnego widoku. Zdawało mu się, że sama natura przestrzega ich przed zgłębianiem tajemnic zapomnianej przez ludzi Nowej Gwinei. Zaledwie wylądowali w Port Moresby, trudności zaczęły się piętrzyć niemal na każdym kroku. Wbrew poprzednim obietnicom i zachętom gubernator odradzał teraz podróż w głąb wyspy. Według nie sprawdzonych dotąd informacji, w kraju Fuyughe, w którym leżał okręg misyjny Mafulu, pierwszy na lądzie etap wyprawy, miała wybuchnąć wojna. Podobno rozpoczęli ją okrutni Tawade. Ziemie zamieszkiwane przez nich wciąż jeszcze stanowiły na mapie białą plamę. Nikt z białych ludzi nie zdołał przekroczyć ich granic. Gubernator nie mógł przydzielić wyprawie odpowiedniej eskorty wojskowej. Nieliczni patrolowi oficerowie brytyjscy kontrolowali jedynie niektóre przybrzeżne okręgi. Ze względów bezpieczeństwa krajowcom nie wolno było bez specjalnego zezwolenia przebywać w Port Moresby po zachodzie słońca.

Ostatecznie po wielodniowych pertraktacjach Bentley wyjednał od gubernatora odpowiednie zezwolenie. Przekonał go tym, że wyprawa była dość liczna i doskonale uzbrojona, a na jej czele stali doświadczeni podróżnicy. Mimo to Smuga, jako oficjalny kierownik wyprawy, musiał złożyć pisemne zobowiązanie, że bez rzeczywistej, nagłej potrzeby nie będą wkraczali nocą do wiosek i koczowisk krajowców oraz zakładali obozów w ich pobliżu.

Na podstawie: Alfred Szklarski, *Tomek wśród łowców głów*, Warszawa 2003.

Zadanie 8. (0-1)

Przytoczony fragment wskazuje, że utwór Alfreda Szklarskiego *Tomek wśród łowców głów* to powieść

- A. fantastyczna.
- B. historyczna.
- C. przygodowa.
- D. kryminalna.

Zadanie 9. (0-1)

Jakie odczucia Tomka sugeruje narrator w zdaniu: *Zdawało mu się, że sama natura przestrzega ich przed zgłębianiem tajemnic zapomnianej przez ludzi Nowej Gwinei?*

.....
.....

Zadanie 10. (0-1)

Dlaczego gubernator odradzał uczestnikom wyprawy podróż w głąb wyspy? Podaj dwa powody.

.....
.....

Zadanie 11. (0-1)

Podaj trzy argumenty, za pomocą których Bentley przekonał gubernatora do udzielenia zgody na wyprawę.

- 1).....
- 2).....
- 3).....

Zadanie 12. (0-1)

Wyjaśnij sens podkreślonego związku frazeologicznego.

Ziemie zamieszkiwane przez nich wciąż jeszcze stanowiły na mapie białą plamę.

biała plama –

Zadanie 13. (0-1)

Dokończ zdanie, wpisując nazwę odpowiedniej formy czasownika.

Występujące w tekście II wyrazy: *zamieszkiwane, roztopiony, urzeczony, zapomniany, uzbrojona, leżąca są*.....

Zadanie 14. (0-1)

Napisz, od jakich części mowy został utworzony przymiotnik *przybrzeżne*.

.....

Zadanie 15. (0-5)

W imieniu kierownika wyprawy napisz podanie do gubernatora z prośbą o zgodę na kontynuowanie wyprawy w głąb wyspy. W uzasadnieniu podaj co najmniej jeden argument.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tekst III

Pan Tadeusz, czyli Ostatni zajazd na Litwie. Historia szlachecka z roku 1811 i 1812 we dwunastu księgach wierszem był pisany w Paryżu od jesieni 1832 roku do roku 1834. Pierwsze księgi powstały w wyniku żywej działalności poety w środowisku emigracyjnym i nadziei na rychłe zmiany polityczne w Europie. (...) Sytuacja wygnańca wpłynęła na wybór tematu, który pozwolił pokazać kraj ojczysty, jego przyrodę i mieszkańców. Odsunięcie akcji w przeszłość dało sposobność do przedstawienia ginących już typów ludzkich i obyczajów, a powiązanie akcji z wydarzeniami historycznymi – do zakończenia utworu nadzieją na niepodległość Litwy. Wyraziło się w niej również marzenie o przyszłym wyzwoleniu ojczyzny i powrocie do kraju.

Na podstawie: J. Krzyżanowski, *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1988.

Zadanie 16. (0-1)

Gdzie i kiedy rozgrywa się akcja *Pana Tadeusza*? Odpowiedz na podstawie pełnego tytułu dzieła.

.....
.....

Zadanie 17. (0-2)

Podaj dwie przyczyny umieszczenia akcji *Pana Tadeusza* w przeszłości historycznej.

.....
.....

Zadanie 18. (0-1)

Dopisz wyraz bliskoznaczny do użytego w tekście przymiotnika *rychły*.

rychły –

Tekst IV

Słońce już gasło, wieczór był ciepły i cichy;
Okrąg niebios gdzieniegdzie chmurkami zasłany,
U góry błękitnawy, na zachód różany;
Chmurki wróżą pogodę, lekkie i świejące,
Tam jako trzody owiec na murawie śpiące,
Ówdzie nieco drobniejsze, jak stada cyranek.
Na zachód obłok na kształt rąbkowych firanek,
Przejrzysty, sfałdowany, po wierzchu perłowy,
Po brzegach pozłacany, w głębi purpurowy,
Jeszcze blaskiem zachodu tlił się i rozżarzał,
Aż powoli pożółkniał, zbladnął i poszarzał;
Słońce spuściło głowę, obłok zasunęło
I raz ciepłym powiewem westchnąwszy – usnęło.
A szlachta ciągle pije i wiwaty wznosi:
Napoleona, Wodzów, Tadeusza, Zosi,

(...)

I ja tam z gośćmi byłem, miód i wino piłem,
A com widział i słyszał, w księgi umieściłem.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 2001.

Zadanie 19. (0-1)

Podaj jedną postać historyczną i dwie postacie fikcyjne wymienione w przytoczonym fragmencie *Pana Tadeusza*.

postać historyczna:.....

postacie fikcyjne:.....

Zadanie 20. (0-1)

Z podanego fragmentu *Pana Tadeusza* wypisz wers, w którym narrator bezpośrednio ujawnia swoją obecność.

.....
.....

Zadanie 21. (0-1)

W zdaniu:

Słońce spuściło głowę, obłok zasunęło

I raz ciepłym powiewem westchnąwszy – usnęło autor posłużył się

- A. porównaniem.
- B. apostrofą.
- C. alegorią.
- D. uosobieniem.

Zadanie 22. (0-2)

Uzupełnij poniższą tabelę według wzoru.

Cytat	Co oznacza?	Funkcja
(Chmurki) „nieco drobniejsze, jak stada cyranek”	Chmurki są podobne do cyranek, małych białych ptaków.	Podkreślenie cech chmur: ich bieli, niewielkich rozmiarów i nieregularnych kształtów, dużej liczby.
(Chmurki) „jako trzody owiec na murawie śpiące”		
„na zachód obłok na kształt rąbkowych firanek”		

Zadanie 23. (0-1)

Nazwij środek stylistyczny występujący we wszystkich cytatach podanych w zadaniu 22.

.....

Zadanie 24. (0-2)

„Pan Tadeusz” to epepeja. Wymień 3 cechy, które są wyróżnikami tego gatunku.

.....
.....
.....

Zadanie 25. (0-2)

Podaj tytuły 2 utworów, w których widoczny jest wpływ twórczości Adama Mickiewicza na:

– kształtowanie się świadomości narodowej i wrażliwości społecznej młodego pokolenia

Polaków

tytuł lektury.....

– losy Polaka, którego sytuacja polityczna zmusiła do tułaczki

tytuł lektury.....

Zadanie 26. (0-15)

Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz, że w *Panu Tadeuszu* dużą rolę odgrywają opisy polskiej przyrody i obyczajów, a także nawiązania do historii. Odwołaj się do znanych Ci fragmentów epepei narodowej.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Brudnopis

A series of 25 horizontal dotted lines for writing.

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

Numer zadania	Poprawna/przykładowa odpowiedź	Liczba punktów	Schemat punktowania	Typ zadania
1.	Np. <i>narratorem, Pilotem</i> odpowiedź dopuszczalna: <i>autorem, mężczyzną</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe wskazanie adresata wypowiedzi bohatera	KO
2.	Np. – są dla niego jedyną rozrywką – podziwia ich urok (piękno) – odpowiadają jego nastrojom – ma smutne życie – są piękne	0 – 1	1 punkt za właściwe określenie przyczyny odczuć bohatera	KO
3.	Np. – wrażliwość, uczuciowość – skłonność do smutku, melancholia	0 – 1	1 punkt za właściwe określenie cechy usposobienia bohatera	KO
4.	a) Rzeczywiście, wszyscy wiedzą, że kiedy w Stanach (...) b) Ale na twojej planecie mogłeś przesunąć krzeselko o parę kroków i oglądać zachód słońca tyle razy, ile chciałeś. lub Pewnego dnia oglądałem zachód słońca czterdzieści trzy razy – powiedział Mały Książę.	0 – 2	1 punkt za wypisanie każdego właściwego zdania	KO
5.	B	0 – 1	1 punkt za poprawne określenie formy gramatycznej czasownika	WW
6.	4, 2, 1, 3	0 – 2	2 punkty za poprawne przyporządkowanie wszystkich wykresów 1 punkt za poprawne przyporządkowanie trzech wykresów	D
7.	Np. <i>Mały Książę powiedział, że bardzo lubi zachody słońca i zaproponował wspólne obejrzenie zachodu słońca.</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe przekształcenie obu zdań.	KO
8.	C	0 – 1		WW
9.	Np. <i>obawa, zagrożenie</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe odczytanie symboliki czerwieni	KO

10.	Np. – <i>obawiał się, że tam wybuchła wojna</i> – <i>nie mógł im przydzielić odpowiedniej eskort,</i> – <i>tubylcy byli okrutni i niebezpieczni dla białych</i> – <i>mieli wkroczyć na nieznany nikomu teren.</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe wskazanie dwóch przyczyn postępowania bohatera	KO
11.	Np. <i>argumenty Bentleya:</i> – <i>liczebność wyprawy</i> – <i>dobrze uzbrojenie</i> – <i>doświadczenie podróżników</i>	0 – 1	1 punkt za podanie trzech argumentów	KO
12.	Np. <i>były nieznane, nietknięte przez cywilizację</i> <i>odpowiedź dopuszczalna:</i> <i>stanowiły puste miejsca na mapie</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe przekształcenie związku frazeologicznego	KO
13.	<i>imiesłowy przymiotnikowe</i> lub <i>imiesłowy</i>	0 – 1	1 punkt za uzupełnienie zdania właściwym terminem z gramatyki	L
14.	<i>przyimek + rzeczownik</i> lub <i>przy – przyimek</i> <i>brzeg – rzeczownik</i>	0 – 1	1 punkt za nazwanie obu części mowy	KO
15.	Zobacz przykłady dłuższych wypowiedzi pisemnych	0 – 5	1 punkt za właściwy zwrot do odbiorcy i zakomunikowanie intencji nadawcy (sformułowanie prośby) 1 punkt za uzasadnienie prośby 1 punkt za spójność i poprawny układ graficzny 1 punkt za poprawność językową (dopuszczalny 1 błąd) 1 punkt za poprawny zapis (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny)	RO
16.	<i>na Litwie w latach 1811-12</i>	0 – 1	1 punkt za właściwe podanie miejsca i czasu akcji utworu	KO
17.	Np. – <i> tęsknił do „kraju lat dziecińczych”</i> – <i>znajdował w przeszłości pocieszenie i chciał wzbudzić wśród rodaków nadzieję na odzyskanie niepodległości</i> – <i>chciał utrwalić to, co</i>	0 – 2	2 punkty za właściwe podanie dwóch przyczyn umieszczenia akcji <i>Pana Tadeusza</i> w przeszłości 1 punkt za właściwe podanie jednej przyczyny	KO

	„ostatnie”, co odeszło w przeszłość				
18.	Np. <i>niezwłoczny, bliski, szybki</i>		0 – 1	1 punkt za podanie właściwego synonimu	KO
19.	<i>postać historyczna: Napoleon</i> <i>postacie fikcyjne: Tadeusz, Zosia</i>		0 – 1	1 punkt za poprawne podanie imion postaci.	KO
20.	<i>I ja tam z gośćmi byłem, miód i wino piłem,</i> lub <i>A com widział i słyszał, w księgi umieściłem.</i>		0 – 1	1 punkt za wypisanie właściwego fragmentu	KO
21.	D		0 – 1		WW
22.	<i>chmurki są podobne do stada owiec śpiących na trawie</i>	<i>podkreśla cechy chmur: miękkość, biel, dużą liczbę, bliskość (gromadność)</i>	0 – 2	2 punkty za wszystkie poprawne wpisy do tabeli 1 punkt za dwa poprawne wpisy do tabeli	KO
	<i>obłok podobny do firanek (zastania niebo)</i>	<i>podkreśla kształt, lekkość, zwiewność i piękno obłoku</i>			
23.	<i>porównanie</i>		0 – 1	1 punkt za trafne nazwanie środka stylistycznego zastosowanego w podanych fragmentach	KO
24.	Np. – <i>podejmowanie problematyki ważnej dla narodu</i> – <i>ukazanie losów bohaterów na tle ważnych wydarzeń dziejowych, przełomowych dla danej społeczności</i> – <i>realizm obok idealizacji</i> – <i>utwór napisany w rytmie heksametru</i> – <i>napisanie dzieła opartego na wzorcu stworzonym przez Homera</i> – <i>charakterystyczny dla tego gatunku obiektywny i wszechwiedzący narrator</i> – <i>patetyzm i dostojność</i>		0 – 2	2 punkty za poprawne wskazanie trzech wyróżników gatunku 1 punkt za poprawne wskazanie dwóch wyróżników gatunku	KO
25.	1) <i>Szyzyfowe prace</i> 2) <i>Latarnik</i>		0 – 2	2 punkty za poprawne podanie dwóch tytułów lektur 1 punkt za poprawne podanie jednego tytułu	KO

26.	Zobacz przykłady dłuższych wypowiedzi pisemnych	0 – 15	<p>6 punktów za treść, w tym: 1 pkt za sformułowanie tezy 3 pkt za właściwy dobór przykładów z utworu – po 1 pkt za realizację tematu zgodnie z warunkami podanymi w poleceniu 1 pkt za uzasadnienie podanych przykładów 1pkt za podsumowanie rozważań 3 punkty za kompozycję (trójdzielność, spójność, logikę) 3 punkty za język, w tym: 1 pkt za stosowność stylu 2 pkt za poprawność językową; (0-3 błędy – 2 pkt 4-6 błędów – 1 pkt) 2 punkty za ortografię (0-3 błędy-2 pkt, 4-5 błędów – 1 pkt), 1 punkt za interpunkcję (dopuszczalne 3 błędy)</p>	RO
-----	---	--------	---	----

Przykłady rozwiązania zadań 15. i 26.

Przykładowe podanie (zadanie 15.)

W imieniu kierownika wyprawy napisz podanie do gubernatora z prośbą o zgodę na kontynuowanie wyprawy w głąb wyspy. W uzasadnieniu podaj co najmniej jeden argument.

Jan Smuga
kierownik wyprawy
badającej wyspy Oceanii

Port Moresby, 19...

Do
Gubernatora Nowej Gwinei
Port Moresby

Uprzejmie prosimy o wyrażenie zgody na kontynuowanie wyprawy w głąb wyspy Nowa Gwinea. Pragniemy poznać ziemie, które wciąż jeszcze stanowią na mapie białą plamę. Ciekawi nas przyroda tej nieznannej wyspy, a także kultura i obyczaje ludu Fayughe.

W wypadku pozytywnego rozpatrzenia naszej prośby, zobowiązujemy się do przekazania Panu szczegółowego raportu z wyprawy. Liczymy na życzliwość i zrozumienie.

*W imieniu uczestników wyprawy
Jan Smuga*

KRYTERIA OCENY PODANIA

Kryteria	Zasady przyznawania punktów	Punktacja
Realizacja tematu	<ul style="list-style-type: none">Właściwy zwrot do adresata i zakomunikowanie intencji nadawcy (sformułowanie prośby).Uzasadnienie prośby.	0 – 1 0 – 1
Kompozycja	Poprawny układ graficzny – zachowanie wszystkich formalnych wyróżników podania wymienionych w nawiasie (data, wskazanie nadawcy, wskazanie adresata, podpis).	0 – 1
Język	Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny jeden błąd).	0 – 1
Zapis	Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny).	0 – 1
Razem:		0 – 5

Przykładowa rozprawka (zadanie 26.)

Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz, że w „Panu Tadeuszu” ważną rolę odgrywają opisy polskiej przyrody i obyczajów, a także nawiązania do historii. Odwołaj się do znanych Ci fragmentów epopei narodowej.

„Pan Tadeusz” należy do najbardziej znanych utworów w polskiej literaturze. Ważną rolę odgrywają w nim opisy polskiej przyrody, obyczajów i nawiązania do historii.

W literaturze polskiej rozwijającej się w warunkach niewoli narodowej opisy piękna ojczystego krajobrazu miały patriotyczną wymowę. Przypominały pisarzom i wszystkim emigrantom nieosiągalny „kraj lat dziecińczych”. Tak właśnie jest w epopei „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza.

Zamieszczone w niej opisy wschodów i zachodów słońca, także ten cytowany w zestawie zadań, wyznaczają soplicowskie dni i noce, czyli pozwalają określić czas akcji, która rozgrywa się w ciągu kilku dni późnego lata 1811 oraz jednej wiosennej doby następnego roku. Informują również, że od wschodu do zachodu słońca trwa praca w polu, ponieważ, jak mawiał Sędzia, „Pan świata wie, jak długo pracować potrzeba”.

Przyroda odgrywa wielką rolę w życiu bohaterów. Przynajmniej przed wszystkim staje się scenografią do zawiązania wątku miłosnego. Tadeusz dostrzega Zosię, gdy ta, uciekając z „jego pokoju”, kryje się w ogrodzie, w którym wkrótce zauważa ją Hrabia. Również Telimenę mężczyźni postrzegają jako muzę, gdy opiekunka Zosi spędza czas na łonie przyrody w swojej „Świątyni dumania”.

Oprócz opisów przyrody podporządkowanej sobie przez człowieka, czyli ogrodu i sadu, w „Panu Tadeuszu” znajdują się opisy przyrody dzikiej – litewskiej puszczy, a w niej matecznika będącego schronieniem dla dzikich zwierząt. Właściwie można uznać, że przyroda jest tłem wszystkich zdarzeń opowiedzianych w „Panu Tadeuszu” – tworzy odpowiedni nastrój, a czasem nawet sprzyja bohaterom jak burza po bitwie z Moskalami.

Z opisami przyrody splatają się opisy obyczajów. W Soplicowie pielęgnuje się je w każdej sytuacji, nawet tak codziennej jak spożywanie posiłków czy spacerów. Na przykład do stołu zasiada się „według wieku, urodzenia, rozumu, urzędu” – podobnie postępuje się w innych okolicznościach, jak choćby podczas spaceru, gdzie „każdy mimowolnie porządku pilnował”, przejmując zwyczaj, „którym wszystko oddychało”. Długo trwające spory, które nie zostały załatwione w sądzie, zwyczajowo rozwiązuje się, wywołując zajazd – jak ten „ostatni na Litwie”, natomiast podczas zaręczyn Zosi i Tadeusza należy obowiązkowo zatańczyć poloneza prowadzonego przez Podkomorzego, „może ostatniego, co tak poloneza wodzi”.

Na straży tych i innych obyczajów stali kultywujący tradycje Sędzia i Podkomorzy. Dawali temu wyraz niejednokrotnie, a przykładem może być ich rozmowa o grzeczności, która „wszystkim należy, lecz każdemu inna”, czy rozpoczynanie przez Wojskiego każdego polowania grą na rogu, w której dźwiękach można było usłyszeć echa litewskich puszczy i głosy mieszkających tam zwierząt. Opis innego obyczaju, ważnego dla wszystkich mieszkańców Soplicowa grzybobrania, jest urozmaicony opisem grzybów – nie tylko tych jadalnych, ale również muchomorów, które zbierał Wojski.

„Pan Tadeusz” jest nie tylko źródłem wiedzy o przyrodzie ojczystej oraz obyczajach kultywowanych przez rodaków, ale także wyrazem marzeń o oczekiwanym wyzwoleniu ojczyzny. Znajdują one odzwierciedlenie w opisach wplecionych w opowieść Gerwazego o historii zamku Horeszków, spowiedzi Jacka Soplicy, w której bohater wspomina swoją działalność emisariuszowską jako ksiądz Robak, a także w opisie koncertu Jankiela, kiedy to słuchacze odnajdują akordy, w których Żyd przypomina Sejm Czteroletni, Targowicę, rozbiory, powstanie kościuszkowskie, emigrację i kończy koncert triumfalnym „Jeszcze

Polska nie zginęła!” „Marsz Dąbrowski do Polski!”. Pamięć o historycznych wydarzeniach oraz przywiązanie do tradycji są dowodem patriotyzmu większości bohaterów.

Mickiewicz z sentymentem, ale bardzo realistycznie, opisuje różne typy szlachty, obyczaje, dawne wydarzenia, przedmioty i krajobrazy. Opisy te odgrywają ważną rolę w utworze: samemu poecie i jego współczesnym miały przybliżyć utracony kraj dzieciństwa, natomiast dzisiejszemu czytelnikowi ułatwiają wyobrażenie sobie ojczyzny autora.

KRYTERIA OCENY ROZPRAWKI

Uwaga! Za pracę na inny temat nie przyznaje się punktów.

Kryteria punktowania	Punktacja
1. TEMAT	0 – 6
26.1.1. Sformułowanie tezy.	0 – 1
26.1.2. Właściwy dobór przykładów z lektury (opisy przyrody).	0 – 1
26.1.3. Właściwy dobór przykładów z lektury (opisy obyczajów).	0 – 1
26.1.4. Właściwy dobór przykładów z lektury (nawiązania do historii).	0 – 1
26.1.5. Uzasadnienie wybranych przykładów.	0 – 1
26.1.6. Adekwatne do sformułowanej tezy podsumowanie rozważań.	0 – 1
2. KOMPOZYCJA*	0 – 3
26.2.1. Trójdzielność kompozycji (wyodrębnienie zasadniczych części pracy: wstępu, rozwinięcia, zakończenia).	0 – 1
26.2.2. Spójność tekstu.	0 – 1
26.2.3. Logiczne uporządkowanie tekstu.	0 – 1
3. JĘZYK I STYL*	0 – 3
26.3.1. Poprawność językowa (dopuszczalne trzy błędy).	0 – 2 3 bł. – 2 pkt 4-6 bł. – 1 pkt 7 bł. – 0 pkt
26.3.2. Funkcjonalność stylu (styl charakterystyczny dla wywodu argumentacyjnego).	0 – 1
4. ZAPIS*	0 – 3
26.4.1. Poprawność ortograficzna.	0 – 2 3 bł. – 2 pkt 4-5 bł. – 1 pkt 6 bł. – 0 pkt
26.4.2. Poprawność interpunkcyjna – dopuszczalne 3 błędy.	0 – 1
Razem	0 – 15

* Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeśli praca jest krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.